

Ülésnap	Napirend	Felszólaló
2007. október 25. (Naplószám: 100)	Az Állami Számvevőszék elnökének expozeja - A Magyar Köztársaság 2008. évi költségvetéséről szóló tör- vényjavaslatról és a hozzá kapcsoló- dó számvevőszéki véleményről - T/3860, T/3860/1	Dr. Kovács Árpád elnök

DR. KOVÁCS ÁRPÁD, az Állami Számvevőszék elnöke:

„Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Hogyan jutottunk ide? Ezzel a címmel olvasható tanulságos elemzés a hazai költségvetési folyamatokról a Pénzügyi Szemlében.

Sokan és sokszor értékelték az utóbbi időben a költségvetési rendszert. A Számvevőszék is többször megtette ezt.

Most azonban az a kérdés, hogy hogyan jutunk előre, mit kell tenni a kiegyensúlyozott államháztartás, a fenntartható növekedés, a fejlődés érdekében. Úgy látjuk, hogy erre igyekeznek - jól-rosszul - feleletet adni, a korlátozó tényezők közepette a kivezető utat megtalálni a jövő évi költségvetésre vonatkozó törvényjavaslat.

A jövő évi költségvetés a szándékok szerint szerves része annak az egyensúlyteremtő folyamatnak, amelynek fő irányát, súlypontját és arányait a konvergenciaprogram jelöli ki. Ahhoz, hogy ezen az úton sikerrel menjünk végig, irányítási, szabályozási és intézményi korszerűsítés is szükséges, mint erről a miniszter úr beszélt.

A nemzetközi szakirodalom és a pénzügyi gyakorlat időkövetkezetlenség kategóriával jelöli azt a problémát, hogy a politika többnyire a választási ciklusok időhorizontján gondolkodik, és ezért a kormányoknak nehéz hosszú távon racionális, stabil gazdaságpolitikát és arra ésszerű, vállalható kompromisszumokkal ráépülő költségvetési politikát érvényre juttatnia.

Egyetérthetünk abban, hogy az elmúlt évek ilyen okokból nálunk is - nemcsak a költségvetés, hanem a stratégiaalkotás és a strukturális reformok végigvitele szempontjából is - kedvezőtlen folyamatokat hoztak. A költségvetési feszültségek ellensúlyozására, amint azt jó néhány külföldi példa mutatja, előtérbe helyezik a középtávú szemléletet, a

több évre kitekintő költségvetési tervezést és még pótlólagos intézményi garanciákat is bevisznek a rendszerbe.

Gyakori, hogy a költségvetési tervezés megalapozottságát és az ahhoz felhasználható makrogazdasági előrejelzések alátámasztottságát kontrolláló és értékelő független szervezetet is beépítenek a költségvetési szisztémába. S ami talán a legfontosabb, olyan korlátozó szabályokat alkalmaznak, amelyek elejét veszik a túlköltekezésnek, egyúttal a költségvetési felelősség és fegyelem erősítését is szolgálják.

Éppen az ez irányú törekvések jegyében került napirendre ezekben a hetekben nálunk is a korszerű közpénzügyi szabályozás egyes elemeinek beiktatása az államháztartási törvénybe. Ezt az Állami Számvevőszék előremutató lépésnek tartja.

A közpénzügyi rendszer komplex megújításáról és a költségvetési felelősségről, fegyelemről szóló új törvény hiányában azonban a meglévő jogszabályok kiegészítése önmagában aligha garantálhatja a szigorú fiskális politika kialakítását és fenntartását, a költségvetési túlköltekezés lehetőségének intézményes eltorlaszolását.

Szakmai körökben egyetértés alakult ki abban, hogy indokolt a költségvetés-készítés és a közpénzügyi menedzsment átfogó, élenjáró külföldi módszereinek körültekintő adaptációja. Szükségességét az általunk összeállított közpénzügyi tézisek is megerősítik, és külön köszönöm az Országgyűlésnek, hogy ezt annak idején támogatta.

A külföldön bevált megoldások hazai alkalmazása azonban csak akkor lehet valóban jótékony hatású, ha azt szakmai, társadalmi és politikai egyetértés támogatja. A kibontakozáshoz, az egyensúlyi helyzet javításához nem vezet más út, mint a költségvetési rendszerünk teljes körű korszerűsítése és megújítása.

Ennek keretében változtatni kell azon is, hogy a költségvetési tervezés és a szaktörvények megalkotása gyakorlatilag egymástól független pályán valósult meg, és mint az alkotmányügyi bizottság ülésén erről személyes tapasztalatom volt, ez a Magyar Köztársaság Országgyűlésében ma is gyakorlat. Ezért megkerülhetetlen olyan garanciális szabályok, mechanizmusok törvényi szintű bevezetése, amelyek segítségével elejét lehet venni az államháztartási kiadások túlfutásának, a deficit növekedésének, és tudnunk kell, hogy egy-egy szakmai döntéseket tartalmazó törvény mibe kerül.

Az újszerű szabályozás kialakítása és a bevezetéséhez szükséges szakmai-tartalmi feltételek megteremtése érdekében az Állami Számvevőszék együttműködik a pénzügyi kormányzattal annak jegyében, hogy a szellemi bázisára és ellenőrzési tapasztalataira építve maximálisan se-

gíthesse a költségvetési rendszer megújítását. Az általunk idén kidolgozott és az Országgyűlés által elfogadott közpénzügyi téziseket a Pénzügyminisztérium vezetésével a kormányzat válthatja aprópénzre, s foglalhatja jogszabályokba.

Ebben a munkában a pénzügyminiszter felkérésére készséggel részt vesznek az Állami Számvevőszék munkatársai is. E folyamat részeként az Állami Számvevőszéknél kidolgoztuk az alkotmány új közpénzügyi fejezetének tervezetét is, valamint résztanulmányokat is készítettünk a szabályozáshoz, és ha döntés születne, a költségvetés megalapozásával foglalkozó hivatal megújításához is. E feladatok elvégzésére munkacsoportot alakítottunk annak érdekében, hogy a közpénzügyi szabályozásról szóló új törvény hatálybalépésekor az új feladatok ellátása azonnal megindulhasson. A csoport munkájában a Pénzügyminisztérium munkatársai is közreműködnek, és éppen ezekben a percekben tárgyalnak ezekről a kérdésekről.

A kibontakozást, az előrelépést segítő szándékunk megvalósítását jelenti az is, hogy az Országgyűlés illetékes bizottságai által előzetesen ismert körben, a pénzügyminiszter úr egyetértő, támogató segítségével, 2008-ra nézve először makrogazdasági szintű elemzéseket, modellszámítást, "a várható legjobb rossz" scenárióját feldolgozó tanulmányt is készítettünk, amely tanulmányban az Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézetének kutatócsoportja működött közre.

Külön köszönöm a tisztelt Országgyűlés bizottságainak, hogy ennek a tanulmánynak a kedvező fogadtatását biztosították, és arra biztattak bennünket, függetlenül attól, hogy erre a jövőben milyen keretekben van szükség, hogy tematikailag mélyítsük el, dolgozzuk ki azokat a gondolatokat, amelyek alapján megfelelő témákra, részkérdésekre vagy nagyobb aggregátumokra tudunk rávilágítani.

Megköszönnénk, mert meggyőződésünk szerint hasznos lenne, még akkor is, ha e feladatot külön szervezet látja el a későbbiekben, vagy akár tanács, ha az ilyen tanulmányok mélységére, részletezettségére, felépítésére vonatkozóan akár a plenáris vitában, akár közvetlenül is a képviselő uraktól és hölgyektől, az Országgyűlés bizottságaitól hasznos tanácsokat kapnánk.

Tisztelt képviselő Hölgyek és Urak! A 2006. évi zárszámadási jelentésünkben és ahhoz kapcsolódóan a legutóbbi parlamenti hozzászólásomban vázoltam a közelmúlt esztendő államháztartási folyamataira vonatkozó számvevőszéki megállapításokat, következtetéseket. Utaltam az ismert összefüggésre is, arra is, hogy a stabilizáció, a konszolidáció szükségképpen átmeneti növekedési áldozatokkal jár. Élve az Ország-

gyűlés ránk vonatkozó határozataiban is megerősített biztatásával, hogy átfogó észrevételeinkkel, ajánlásainkkal segítsük a törvényalkotó munkát, néhány szélesebb összefüggésre is szeretnék a továbbiakban emlékeztetni.

Mindnyájan tudjuk, hogy az elmúlt évhez hasonlóan az idén is a kedvező külpiaci helyzetet kiaknázó exportbővülés jelenti a gazdasági növekedés fő húzóerejét. Eközben a GDP-növekedés mérséklődése elsősorban a kormánynak a konvergenciaprogramhoz igazodó keresletcsökkentő intézkedéseire vezethető vissza. Hangsúlyozni szeretném, minél jobban megvalósulnak a konvergenciaprogram ideji céljai, és minél jobban érvényre jutnak a kiigazítás, valamint a nagy közösségi ellátórendszerek megújítását szolgáló változások, annál nagyobb a remény, hogy biztatóbban alakulhatnak majd 2008-ban és azt követően a makrogazdasági mutatók, különösen akkor, ha a költségvetés kiadási szerkezete is korszerűbbé válik, és a kiadások volumene kordában tartható.

A 2008. évi költségvetési javaslatot, nemkülönben annak számvevőszéki megítélését is szükségképpen befolyásolták a további, többéves trendek és háttérösszefüggések. Emellett meghatározó volt az is, hogy a konvergenciaprogramnak megfelelő intézkedések eredményeképpen valószínűsíthető a központi költségvetés ideji hiánycéljának teljesítése és a társadalombiztosítási kiadások körében várható kisebb elfutás kockázata. Nem várható markáns eltérés a tervezettekhez képest.

Tisztelt Országgyűlés! A fenntartható, finanszírozható növekedési pályára álláshoz közvetlenül mobilizálható tényezők, mint például a számottevő külföldi tőkebeáramlás és privatizálható vagyon, valamint a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő kvalifikált munkaerőforrás, amelyekkel az elmúlt években számolhattunk, jószerével kimerülőben vannak. Csak zárójelben említem, a rendszerváltó országokban, így nálunk is a tőkevonzási képességet nagyban befolyásolja, hogy mit és mennyiért tudnak privatizálni, és ezt mennyiért tudják megszerezni a külföldi vevők. A privatizáció kifutása ennyiben önmagában is mérsékli a tőkevonzási teljesítményt, a tőkebeáramlás intenzitását. Folytatva ezt a gondolatot, nem hagyhatom figyelmen kívül, hogy az utóbbi időben kül- és belföldön egyaránt valamelyest mérséklődött nemzetgazdaságunk iránt a bizalom, holott az nagyon jelentős, ha éppen nem a legjelentősebb biztonságot garantáló és növekedést támogató tényező.

A jövőt érintő tervek, esélyek, bizonytalansági tényezők és kockázatok értékelése kapcsán, amint azt legutóbb, a tavalyi zárszámadás tárgyalásakor is kiemeltem, nem túlbecsülhető jelentőségének megfelelően kell kezelnünk a nemzetgazdaságunk iránti bizalom megerősödésének helyreállítását és erősítését. A növekedés új ösztönzői lehetnek például

az uniós támogatások, az infrastruktúra korszerűsítése és nem utolsósorban a közpénzügyi rendszer megújításának előnyös hatásai is. Emellett markáns növekedési, versenyképességi tényező lehet a tudástársadalom irányába való határozottabb elmozdulás. Az eddigieknél többet kell tenni, hogy a XXI. század talán legfontosabb termelési tényezőit, a tudáspotenciált és az innovációs teljesítményt erőteljesebben fejlesszük és jobban megbecsüljük, és ez a költségvetés számaiban is tükröződjön.

Kulcskérdés tehát a termelékenység, a hatékonyság, az innováció és a kreativitás, valamint az alkalmazkodókészség a közszféra és a versenyszféra minden területén. Az európai források hasznosításának sajátos költségvetési kritériumáról sem lenne jó megfeledkezni. Ennek lényege, hogy a fejlesztéseknek legalább annyi bevételt kellene kitermelniük, hogy az államháztartásból származó társfinanszírozáson túl a fenntartást és az amortizációt is fedezzék. Annyi bizonyos, hogy új növekedési tényezőket szükséges feltárni és kiaknázni, mégpedig annak szem előtt tartásával, hogy előnyös hatásaik többnyire csak némi időbeni eltolódással, középtávon jutnak majd érvényre. A kiegyensúlyozott fenntartható és finanszírozható növekedésnek, fejlődésnek sok más tényező mellett, amelyekre ezúttal nem térnék ki, az is előfeltétele, hogy sikerüljön a restriktiókat meghaladva kedvező növekedési ütemet produkálni, és minél előbb legyünk képesek megvalósítani a közigazgatás és a nagy ellátórendszerek megújítását is.

Az Állami Számvevőszék a szóban tényekkel és összefüggésekkel számolt, amikor megformálta véleményét a költségvetésről, és számba vette az ahhoz kapcsolódó bizonytalanságokat és kockázatokat. Munkánkat nehezítette, hogy a helyszíni ellenőrzés lezárásáig, szeptember közepéig a rendelkezésre bocsátott adatok és információk nem voltak teljesek és véglegesek, és külön köszönöm miniszter úrnak, hogy ezeket a kiegészítő információkat most, a fejezeti kötetekhez kapcsolódóan tájékoztatásul ismertette. Ezek rendkívüli módon hiányoztak véleményünk formálásakor. Tény azonban az, hogy a kormány az ellenőrzésünk lezárását követően, a költségvetés teljesítése szempontjából több kiemelt előirányzatot megváltoztatott. A változások hatásainak értékelésére csak korlátozottan volt lehetőségünk, a fejezeti indokló kötetek a törvényjavaslat benyújtását követően készültek el. Ez egyébként a szabályoknak megfelel jelenleg, ezzel együtt ezt a gyakorlatot kifogásoljuk. A számvevőszéki elemzés, véleményezés az ezekben foglaltakra szükségszerűen nem tud támaszkodni. Az is tény, hogy az államháztartási hiány kezelésére vonatkozó finanszírozási terv ez év novemberére készülhet el.

Mindez például oda vezetett, csak egy illusztráló példaként mondanám, hogy az Állami Számvevőszék idő- és információhiány miatt most sem tudott mindent számolni és értékelni, s így fordulhatott elő, hogy a Hitelgarancia Zrt. garanciaállományát, illetve a befejezett behajtások megtérülési arányát érintően hibát követtünk el. A Hitelgarancia Zrt. 2004. évi teljes garanciaállományának adata helyesen 174 milliárd forint, míg a 2007-re várható azonos tartalmú adat 326 milliárd forint, a befejezett behajtások megtérülési aránya pedig 19,6 százalékos. Hozzá kell tenni, hogy a jó munkát és kapcsolatot jelzi, hogy a Hitelgarancia Zrt. vezetőjének kívánságára mondom el mindezt, mert azt kérték tőlünk, hogy az Országgyűlésben a több tízezernyi, százezernyi adat közül ezt a hibát mondjam el. Úgyhogy az Állami Számvevőszék önkritikát gyakorolva ezt a három adatot a százezer közül kiemelte ezen a helyen. Bízom abban, hogy az Országgyűlés ezen korlátozó körülmények között is, amit ez a három adat is jelez, hasznosítani is tudja, és árnyalni tudja véleményét a segítségünkkel.

Hölgyeim és Uraim! A továbbiakban a tervező munka megalapozottságának átfogó vizsgálati tapasztalataira támaszkodom. A jelentésünk, amelynek részletes ismertetésétől eltekintek, megerősíti, hogy a költségvetési politika, mint hosszú évek óta, napjainkban is szűk mozgástérrel, manőverezési térrel rendelkezik. Ez szinte közhelyszerű ma már, de el kell mondani, mert a determinációk olyan mértékben meghatározóak és számottevőek, hogy ezeknek a determinációknak az ismeretét kívül hagyva egész egyszerűen nem juthatunk előre.

A korlátozó tényezők és feltételek elsősorban az adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások növekvő tendenciájával, a társadalombiztosítási ellátásokhoz kapcsolódó hozzájárulással és garanciával, valamint az uniós források társfinanszírozásával függenek össze. Külön is figyelmet érdemel, hogy 2008-at követően magas kockázatot jelenthet a kormányzati körbe tartozó gazdálkodó szervezetek, illetve például a MÁV vagy a BKV esetében az állami garanciavállalás mellett felvett hitelek miatti esetleges adósságátvállalások mértéke is.

Mások mellett ezek a tényezők és hatások is bizonytalansági faktort jelentenek az államháztartási hiány kézben tartása, valamint a GDP-ben kifejezett bruttó államadósság ez évi 61,8 százalékos várható teljesítése és a 2008-ra kalkulált 62,1 százalékos nagysága szempontjából is. Mindemellett hangsúlyozni kell - és ez is igen lényeges -, hogy a törvényjavaslat makropályájának mutatói megfelelnek a konvergenciaprogramban foglaltaknak, és a tervezéskor előrebecsült makrogazdasági tendenciák teljesülése esetén a jövő évi költségvetési

törvényjavaslat fő célkitűzései valószínűsíthetően végrehajthatók lesznek.

Nézzünk azonban néhány részletet - korántsem a teljesség igényével - bevételi és kiadási oldalról, előrebocsátva, hogy ezeket a kockázatokat a javaslatban szereplő tartalék többé-kevésbé ellensúlyozhatja. A központi költségvetés bevételi előirányzatai körében a véleményezéshez rendelkezésre álló dokumentumok alapján a vám- és adóbevételeknek csak mintegy felét tudtuk konkrétan vizsgálni. Kedvező, hogy ezek teljesíthetősége összességében alacsony kockázatúnak minősíthető.

Az általános forgalmi adó teljesítésének előirányzata az ellenőrzés szerint igen feszített, számos valószínűsíthető bevétel folytán azonban ez is teljesíthetőnek látszik.

A bevételi előirányzatok kapcsán említést érdemel, hogy ellenőrzésünk a kormányzati ingatlanok értékelésére vonatkozóan magas kockázatot jelzett. Ugyanakkor az átláthatóságot javító kedvező költségvetési szerkezeti változásokra is utalnom kell: a vagyontörvénnyel összhangban az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások és bevételek most egy új fejezetben jelennek meg. Sürgető szükségességnek tartjuk, hogy mielőbb készüljenek el azok a szabályzatok, azok az információs bázisok, amelyek alapján ez a törvény valószínűleg működni tud.

Hasonlóképpen kedvező, hogy a tervezés alapjául szolgáló makroparaméterek teljesülésével számolva a társadalombiztosítási alapok bevételi előirányzatainak számítása összességében nem kérdőjelezhető meg.

A helyszíni ellenőrzés lezárásakor rendelkezésre álló adatok alapján a központi költségvetés kiadási előirányzatai is megalapozottnak, reálisnak minősíthetők. Még az is megnyugtató, hogy az Európai Unióból érkező források és támogatások igénybevételéhez a szükséges hazai társfinanszírozások fedezete a költségvetési törvényjavaslatban biztosított.

A társadalombiztosítási kiadási előirányzatok során a nyugdíjkiadások, valamint az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásai - úgy tűnik számomra - alacsony kockázattal tervezettek. A természetbeni ellátások tekintetében pedig - semmiképpen sem kívánok szakmai véleményt formálni erről - a konvergenciaprogramnak megfelelően folytatódik a kiadás-szűkítés. Ugyanakkor - és ezt nagyon szeretném hangsúlyozni - a társadalombiztosítás mindkét ágazatában a várható feladatokhoz viszonyítva a működési kiadások előirányzatai alacsonynak, sőt irreálisnak tekinthetők. A nyugdíjágazatnál az ellátások megállapításának és folyósításának gondjait mindezek a kiadásbeli kérdések előre vetítik. Az

egészségbiztosítási ágazatban pedig a várható szervezeti változásokra nem biztosítanak fedezetet a visszametszett működési kiadási előirányzatok. Ráadásul komoly és tovagyűrűző hatásait tekintve most még nem kalibrálható nagyságrendű kockázati tényezőt hordoz a biztosítási reform, amelynek részleteit a költségvetési vélemény kidolgozásakor még nem ismerhettük.

A költségvetési javaslat szerint az önkormányzatok körében az ez évi 43,6 százalékos részarányjal szemben a központi költségvetési támogatás, hozzájárulás 2008-ban már csak 40,1 százalékos hányadot tesz ki. Igaz, a hazai társfinanszírozás, a fejezeti támogatások jelentősen, 27,2 százalékkal, míg a saját bevételek 13,8 százalékkal növekednek az elképzelések szerint, amivel együtt, összességében látnunk kell, a szabályozott források e területen az idei évhez képest 3,7 százalékkal csökkennek. A normatív hozzájárulások, támogatások fajlagos értékei az igénylési jogcímek többségében nominálértéken változatlanok. Reálértéken ez is csökkenést mutat.

Végeredményben így a működési célú központi támogatások reálértéke - szembe kell nézni ezzel a ténnyel - a költségvetés szerint csökken, még akkor is, ha a fejlesztési források számottevően bővülnek. Meg kell azonban jegyezni, hogy már most is gondolni kell arra, és ennek hatásait, forrásait egyáltalán nem ismerjük, hogy ezeknek a fejlesztéseknek a működtetése a jövőben többletforrásokat igényel, és ezek fedezetét is mindenféleképpen biztosítani kell, mert különben nincs értelme annak, amit csinálunk.

A helyi önkormányzatok forrásszabályozása jövőre alapvetően nem változik, a törvényjavaslat ebben az államháztartási alrendszerben a pénzügyi egyensúly romlását vetíti előre. Az önkormányzatok körén túlmutató gond, hogy nem megfelelő az uniós források hasznosításának abszorpciós képessége. Költségvetési vonzatai lehetnek annak is, hogy nincsenek vagy nem elégségesek a biztosítékai a kedvező szerkezetű felhasználásnak és később a működés finanszírozása biztonságának sem.

A helyszíni ellenőrzéseink megállapításai mellett felhívnom szíves figyelmüket a költségvetési dokumentum összeállításának néhány hiányosságára is. Ez mindig egy visszatérő rész, és a Pénzügyminisztérium a következő évben mindig változtat ezeken a gyakorlatokon. A törvényjavaslat prezentációja egyfajta, évek során kialakult gyakorlatot követ. Valószínűleg önöknek sem kis feladat az abban való eligazodás. Évek óta jelezzük a költségvetési törvényjavaslatok dokumentumai tartalmának, szerkezeti szabályozásának, átfogó szabályozásának szükségességét. Az általános indokolás arról tanúskodik, hogy ezt pénzügy-

miniszter úr, az előterjesztő is fontosnak tartja. A megújítás lehetőséget adna a törvényjavaslat tartalmi és formai követelményeinek teljes körű rendezésére és rögzítésére, egyben az országgyűlési vitához szükséges, elégséges információtartalom meghatározására is.

Az államháztartási törvény a prezentációval kapcsolatos előírásait a törvényjavaslat többségében teljesíti, néhány hiányosság azonban a folyamatos jelzésünk ellenére évek óta fennáll. Ezek közül különösen a hosszú távú kötelezettségvállalások összefoglaló bemutatását és a főkötetben való bemutatását hiányoljuk. Ennek hiányában például nem tudjuk a köz- és magánszféra együttműködésében megvalósuló projektek terheit kifejezni önöknek, elmondani, hogy milyen determinációt jelentenek, hiszen ezeket az adatokat mi is csak később ismerjük meg a részletező kötetekben. Tisztelettel kérem a pénzügyminiszter urat, hogy a jövőben próbáljuk meg együtt megoldani úgy, hogy ez az összefoglaló kötetben is rendelkezésre álljon.

Az áttekintést és a folyamatok jobb megértését és nem utolsósorban a számvevőszéki véleményezést is számottevően nehezíti ez az időbeli elcsúszás és az, hogy a fontos idősorok, kimutatások rendszerint csak a fejezeti kötetekben jelennek meg.

Ezeknek a kérdéseknek az ismétlődő taglalását azért is hozom, mert ezek a lehetőségek az új közpénzügyi szabályrendszerben eleve kiküszöbölhetők lennének, és új alapokra lenne helyezhető a költségvetési tervezés, és ez javíthatná a parlamenti vita feltételeit is.

Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Képviselő Hölgyek és Urak! A jövő évi költségvetés kapcsán szíves figyelmükbe ajánlok még néhány megfontolást. Egyikük-másikuk bővebb kifejtése az Állami Számvevőszék Fejlesztési és Módszertani Intézetének az önök rendelkezésére bocsátott tanulmányában található meg.

Abból indulok ki, hogy az előttünk álló három évben a konvergenciaprogramban foglaltaknak megfelelően is követjük az elképzeléseket, és ezeket a kormányzat meg is tudja valósítani. Ugyanakkor szeretném elmondani, hogy a 2009-re és a 2010-re vonatkozó számítások, prognózisok azonban óvatosságra intenek, és ebben a tekintetben külön örülök, hogy a költségvetési vitában, amikor egy óvatosabb, egy veszélyzónára utaló forgatókönyvet is tárgyaltunk, ezt a pénzügyminiszter úr segítségnek tekintette. Ezt a kritikai megjegyzést azért is szeretnénk elmondani, mert fel kell készülnünk olyan változásokra is, amikor nem mindenben a szándékunk szerint haladnak előre az események, és nem tudjuk elérni azokat a gyors váltásokat, amelye-

ket szeretnénk 2008-2009 vonatkozásában. Tehát az infláció egy más kezelési mechanizmusára is kell forgatókönyvvel rendelkezünk.

A 2,8 százalékra becsült gazdasági növekedést tekintve a következő év eléggé mérsékelt kockázattal számol, bár a mi prognózisunk még ennél is óvatosabb adatokat tartalmaz. A számvevőszéki ellenőrzés figyelemre méltó kockázatként értékeli és nevesíti az idei és a jövő évi várhatóan viszonylag magasabb infláció keresletmérséklő hatását. Ezt a kockázatot elmélyítheti a lakosságnak már most megmutatkozó jelentősebb eladósodása, tartalékaik kimerülése, ami a következő években visszavetheti majd a keresletet. A konvergenciaprogramnak az egyik bizonytalansági eleme a bérek, keresletek alakulásának az előrebecslése is. Ebben a tekintetben most sem lehet biztosra menni. Ha a bérek esetleg gyorsan és viszonylag erőteljesebben emelkednek, a kereslet bővülése folytán az import, valamint az árszínvonal növekedése valószínűsíthető.

Az utóbbi években és különösen az újabb keletű megszorítások hatására mindinkább differenciálódik a különböző társadalmi csoportok életviteli lehetősége és életminősége is. Ez hangsúlyal veti fel a társadalmat hátrányosan érintő intézkedések hatásainak lehetséges, legalább részleges ellensúlyozási igényét. Ezzel összefüggésben a reáljövedelmek csökkenésének tendenciája miatt is szükséges lenne megfontoltabban, visszafogottabban kezelni - talán elfogadható ez tőlem - és kommunikálni a társadalmi öngondoskodást mint az egészségügyi és a szociális rendszer megújításának alapvető rendező elvét, és hozzáteszem, az európai uniós források szinte generálkulcsként hangoztatott mindent megoldó szerepét is.

Sokrétű és visszatérő ellenőrzési tapasztalatok bizonyítják - ezért a költségvetési véleményben, a jövő évi költségvetésen messze túlmutató problémaként indokot reflektorfénybe állítani -, hogy az önkormányzatok gazdálkodása, finanszírozása kérdései is társadalmi feszültségekkel együtt komoly kockázati tényezővé nőttek. A helyi önkormányzati rendszer fokozatosan feléli tartalékait, elfogy értékesíthető vagyona, vagy hitelei biztosítékeként lekötésre kerül. Jó néhány számvevőszéki jelentés rámutatott már, hogy a központosított szabályozott bevételek, azaz a normatív támogatások és a személyi jövedelemadó átengedése egyre kevésbé fedezik a szaporodó kötelező feladatok növekvő költségeit. A községi és a kisebb városi önkormányzatok jelentős része - a hátrányos helyzetüket ellensúlyozó támogatások mellett is - a forráshiányon túlmenő alulfinanszírozottsággal küzd.

Az utóbbi években felgyorsult a szektor eladósodottsága. A hosszú lejáratú hitelállomány néhány önkormányzatnál összpontosul. Új jelenség

- elsősorban a megyei önkormányzatok körében - a számottevő mértékű zártkörű kötvénykibocsátás. A viszonylag hosszabb futamidőnek és a késleltetett törlesztéseknek - kétségtelen előnyei mellett - a tényleges teherbírást elfedő kockázatai vannak, és ezek korántsem elhanyagolhatók. Meggyőződésem, nem adminisztratív intézkedésekkel, hanem valamilyen közös megoldás megkeresésével kell ezen a kérdésen segíteni.

Látni kell, hogy az önkormányzati rendszerben mindinkább növekvő mértékben összpontosulnak az államháztartás fiskális és tervezési kockázatai. Ebből egyenesen következik, választ kell keresni arra, hogyan lehet feloldani az önkormányzati finanszírozásnak, forrásszabályozásnak a költségvetés mellett potenciálisan az önkormányzati rendszer egésze szempontjából is veszélyforrást jelentő feszültségeit.

Tisztelt Országgyűlés! Talán nevetséges is, de mégis emlékeztetem önöket: Magyarország területe a világ 0,07 százaléka, népességünk a világ 0,17 százaléka, a GDP-ből való részesedés 0,2 százalék, kivitelünk a világexport 0,5 százaléka. Kis, nyitott, külkereskedelemben rendkívüli érzékenységgel rendelkező ország vagyunk, ami szinte permanens átalakulásban van. Most a költségvetésének, közpénzügyi rendszerének gondjait is rendezni kell. Ennek az átalakulóban, fejlődésben lévő kis országnak, nemzetgazdaságának kell megtalálnia, stabilizálnia és erősítenie helyzetét az európai és a globális erőterben.

Egyidejűleg meg kell felelni a némely vonatkozásban egymást keresztező igényeknek, a nominál- és reál-konvergenciaprogram egymást sokszor kizáró követelményeinek, vagyis az euróövezeti csatlakozás és a gazdasági felzárkózás követelményeinek, szembenézni a hazai területi és regionális fejlettség markáns egyenetlenségével, és ráadásul számolni kell a demográfiai folyamatokból adódó feszítő költségvetési igényekkel is együtt járó, sokrétű társadalmi töltetű kihívásokkal is, hogy csak néhány feladatra utaljak. Mindez a költségvetésben akkor is, ha választ ad, és akkor is, ha a költségvetés nem tud választ adni, megtalálható. A költségvetés tulajdonképpen rólunk szól, egy tükörkép.

Hogyan felelhetünk meg ezeknek a kihívásoknak? Meggyőződésem szerint minden valószínűség szerint úgy, hogy a hagyományos gazdasági és pénzügypolitikán túlmutató, szélesebb spektrumú, átfogó felzárkózási, fejlesztési, irányítási és intézmény-korszerűsítési politikát alakítunk ki, amely maximálisan érzékeny a társadalmi kérdésekre, a gazdasági folyamatok társadalmi hatásaira és kockázataira is. A feladatok teljesítése, a kihívásoknak való megfelelés nem kis részben a jövő évi költségvetés megalapozottságán, majd pedig eredményes megvalósítá-

sán múlik. Az Állami Számvevőszék ennek tudatában működött együtt a Pénzügyminisztériummal és a kormányzat minden szervezetével.

Szeretnénk az Országgyűlés számára, az ellenzéknek és a kormányoldalnak is ennek tudatában elmondani a véleményünket. Úgy gondoljuk, hogy így teljesítettük a 2008. évi költségvetési javaslat véleményezésére vonatkozó kötelezettségünket. Nagyon bízom abban, hogy ez a vélemény és az első ízben most átadott makrogazdasági áttekintés az Országgyűlés munkáját segíti abban, hogy a kormány előterjesztését árnyalóan tudjon véleményt formálni. Ezúton szeretném megköszönni valamennyi munkatársamnak, a velünk együttműködő külső szakembereknek és természetesen a Pénzügyminisztérium munkatársainak, a miniszter úrnak is személy szerint a segítségét és közreműködését, hogy ezek a dokumentumok elkészülhettek.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet.”